

TALOUDELLINEN, SOSIAALINEN JA ALUEELLINEN YHTEENKUULUVUUS

Euroopan unioni lujittaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta edistääkseen koko unionin sopusointuista kehitystä. Se pyrkii erityisesti vähentämään alueittensa välisiä kehityseroja. Erityistä huomiota kiinnitetään maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestörakenteeseen liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin, kuten erittäin harvaan asuttuihin pohjoisimpiin alueisiin sekä saaristo-, rajaseutu- ja vuoristoalueisiin.

OIKEUSPERUSTA

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 174–178 artikla

TAUSTAA

Koheesiopolitiikka on Euroopan unionin tärkein investointipolitiikka. Siitä on hyötyä kaikille EU:n alueille ja kaupungeille, ja se tukee talouskasvua, työllistämistä, yritysten kilpailukykyä, kestäväää kehitystä ja ympäristönsuojelua.

Euroopan yhteisössä (nykyisessä Euroopan unionissa) on heti alusta alkaen ollut suuria alueellisia ja väestörakenteeseen liittyviä eroja, jotka saattaisivat haitata yhdentymistä ja kehitystä. Rooman sopimuksessa (1957) määrättiin yhteisvastuujärjestelyistä, joiden toteutuksesta vastasi kaksi rahastoa eli Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) ohjausosasto. Aluepoliittiset näkökohdat otettiin mukaan vuonna 1975, kun perustettiin Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR). Vuonna 1994 perustettiin koheesiorahasto.

Euroopan yhtenäisasiakirjassa (1986) taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus sisällytettiin Euroopan yhteisön toimivallan piiriin. Vuonna 2008 Lissabonin sopimuksessa otettiin käyttöön unionin yhteenkuuluvuuden kolmas ulottuvuus eli alueellinen yhteenkuuluvuus. Taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta edistetään koheesiopolitiikan ja rakennerahastojen avulla.

TAVOITTEET

Taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistäminen on yksi unionin tärkeimmistä tavoitteista. Merkittävä osa unionin toimista ja määrärahoista kohdistetaan alueiden välisten erojen vähentämiseen kiinnittäen erityistä huomiota

maaseutuun, teollisuuden muutosprosessissa oleviin alueisiin sekä vakavista ja pysyvistä luontoon tai väestörakenteeseen liittyvistä haitoista kärsiviin alueisiin.

EU tukee näiden tavoitteiden saavuttamista käyttämällä Euroopan rakenne- ja investointirahastoja (ESR, EAKR, koheesiorahasto, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Euroopan meri- ja kalatalousrahasto) sekä muita rahoituslähteitä, kuten Euroopan investointipankkia.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto eli maaseuturahasto korvasi vuonna 2014 Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston. Maaseuturahastosta tuetaan maaseudun kehitystä ja maatalouden infrastruktuurin kehittämistä osana EU:n koheesiopolitiikkaa.

Euroopan sosiaalirahasto on unionin tärkein keino tukea toimenpiteitä, joilla pyritään torjumaan työttömyyttä, kehittämään inhimillisiä voimavaroja ja edistämään sosiaalista integraatiota työmarkkinoilla. Sen avulla rahoitetaan hankkeita, joilla edistetään työllisyyttä, naisten ja miesten yhtäläisiä mahdollisuuksia, kestäväää kehitystä sekä taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Euroopan aluekehitysrahasto pyrkii poistamaan suurimpia alueellisia eroja unionissa. Sen avulla tuetaan kehityksessä jälkeen jääneitä alueita ja taantuvien teollisuusalueiden uudistamista.

Koheesiorahastosta myönnetään varoja hankkeille, jotka liittyvät ympäristöön ja Euroopan laajuisiin liikenneverkkoihin. Rahaston varat ovat ainoastaan niiden jäsenvaltioiden käytettävissä, joiden bruttokansantulo asukasta kohden on alle 90 prosenttia unionin keskiarvosta.

Rakennerahastojen tehokas käyttö varmistetaan soveltamalla seuraavia periaatteita:

- rahastojen kohdentaminen tavoitteittain ja alueittain
- komission, jäsenvaltioiden ja alueviranomaisten kumppanuus varojen käytön suunnittelussa, toteuttamisessa ja seurannassa
- tuen ohjelmasuunnittelu
- unionin ja jäsenvaltioiden rahoitusosuuksien keskinäinen täydentävyys.

Unionin koheesiopolitiikan määrärahat kohdennetaan kahden perustavoitteen saavuttamiseen:

- investoinnit kasvuun ja työpaikkoihin työmarkkinoiden ja alueellisen talouselämän vahvistamiseksi
- Euroopan alueellinen yhteistyö – unionin yhteenkuuluvuuden edistäminen rajat ylittävällä, valtioiden välisellä ja alueiden välisellä yhteistyöllä.

Vuodesta 1988 lähtien unionin koheesiopolitiikan määrärahat ovat lisääntyneet merkittävästi ja siitä on tullut yhteisen maatalouspolitiikan ohella määrällisesti unionin merkittävimpiä toiminta-aloja. Ohjelmakaudella 2014–2020 EU kohdentaa koheesiopolitiikkaan yli 350 miljardia euroa eli 32,5 prosenttia EU:n koko talousarviosta. Nämä varat käytetään moniin eri kohteisiin, kuten tienrakennukseen, ympäristönsuojeluun, investointeihin innovatiivisiin yrityksiin, työpaikkojen luomiseen ja ammatilliseen koulutukseen. EAKR:lle kohdennetaan lähes 200 miljardia euroa

(mukaan lukien 10,2 miljardia euroa Euroopan alueelliseen yhteistyöhön ja 1,5 miljardia euroa erityisinä määrärahoina syrjäisimmille ja harvaan asutuille alueille). ESR:lle kohdennetaan yli 83 miljardia euroa ja koheesiorahastolle 63 miljardia euroa.

EHDOTUS VUODEN 2020 JÄLKEISEKSI EU:N KOHEESIOPOLITIIKAKSI

Komissio ehdotti toukokuussa 2018 asetuksia vuoden 2020 jälkeistä EU:n koheesio politiikkaa varten. Yksi tämän uudistuksen tärkeimmistä tavoitteista on yksinkertaistaa menettelyjä ja tehostaa EU:n investointeja. Vuosien 2014–2020 koheesio politiikassa käytetyt 11 temaattista tavoitetta on korvattu EAKR:n, ESR+:n, koheesiorahaston ja Euroopan meri- ja kalatalousrahaston viidellä toimintapolitiittisella tavoitteella:

- älykkäämpi Eurooppa – innovatiiviset ja älykkäät taloudelliset muutokset
- vihreämpi, vähähiilinen Eurooppa
- yhteenliitetyn Eurooppa – liikkuvuus ja tieto- ja viestintätekniikan alueellinen yhteenliittäminen
- sosiaalisempi Eurooppa – Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpano
- lähempänä kansalaisia oleva Eurooppa – kestävä ja integroitu kehitys kaupunki-, maaseutu- ja rannikkoalueilla paikallisten aloitteiden kautta.

Tulevaa koheesio politiikkaa varten ehdotettu talousarvio on 330,6 miljardia euroa. EAKR:lle kohdennetaan lähes 200,6 miljardia euroa (mukaan lukien 8,4 miljardia euroa Euroopan alueelliseen yhteistyöhön ja 1,5 miljardia euroa erityisinä määrärahoina syrjäisimmille alueille). Koheesiorahastolle kohdennetaan yli 41 miljardia euroa (josta 10 miljardia euroa käytetään Verkkojen Eurooppa -välineeseen) ja ESR+:lle 88,6 miljardia euroa.

Ehdotetut asetukset käsitellään tavallisessa lainsäätämisyksityksessä, jossa parlamentti on tasavertaisessa asemassa neuvoston kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että näiden kahden toimielimen on ennen vuoden 2020 loppua päästävä yhteisymmärrykseen Euroopan tulevaa koheesio politiikkaa koskevista säännöistä.

Parlamentti oli huhtikuuhun 2019 mennessä saanut päätökseen komission ehdotusten ensimmäisen käsittelyn.

EUROOPAN PARLAMENTIN ROOLI

Parlamentti tukee hyvin aktiivisesti taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden edistämistoimia. Koheesio politiikkaa ja rakennerahastoja koskevaan lainsäädäntöön sovelletaan tavallista lainsäätämisyksitystä, jossa parlamentti on yhdenvertainen lainsäätäjät neuvoston kanssa.

Parlamentti on osallistunut aktiivisesti neuvotteluihin koheesio politiikan uudistamisesta vuosina 2014–2020. Uudistuksessa määritellään, mitä painotuksia ja välineitä EU:ssa sovelletaan tulevaisuudessa taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen

yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Parlamentti on tukenut voimakkaasti ehdotuksia laaja-alaiseksi ja tehokkaaksi koheesipolitiikaksi, jolle on myös varattava riittävästi määrärahoja.

Jacques Lecarte / Marek Kołodziejcki
04/2019

